

Munksjö - samling av trycksaker - 12

Munksjö

Vardagstryck

National Library
of Sweden

1864

Underrättelser om användningen af
Papp i långa banor

tillverkad vid

Munksjö Pappersbruk

i Jönköping.

Pappsorterna utgöres af

Förhydningspapp, otjärad, för förhydning af väggar i bopappersrum.

Förhydningspapp, tjärad, för yttre väggförhydning (mellan brädfodringen och väggen).

Asfaltpapp för taktäckning och i allmänhet till skydd mot väta, fukt och röta.

A. Förhydningspapp.

1. **Väggförhydning.** Till osvikligt förekommande af drag anbrings denna papp antingen invändigt, eller ock på väggarnes utsidor mellan timret och brädfodringen.

Vid utvändig förhydning fastnubbas långsidornas kant i timmerstockarnes midt, så att den ena pappbanans kant faller 1 à 2 tum öfver den andras. Säkrare mot drag är likväl att omböja långsidornas kanter till falsar, som instickas i hvarandra, hvarefter nubben slås genom falsen. Såvida ändamålet att förekomma drag fullkomligt skall vinnas, är härvid tillika nödigt att pappen räcker framom fönsterkarmarnes dagkanter, och renskäres först sedan fodren påspikats.

Är man säker att brädfodringen blir fullkomligt tät, så kan till yttre förhydning tryggt begagnas samma slags papp som till invändig förhydning. Annars är rådligt att till yttre förhydning använda **tjärad** papp (hvertill en särskilt sort tillverkas för billigare pris), åtminstone på de ställen af väggen, der väta lätt intränger (t. ex. vid fönsterfodren).

Kyla och drag från trossbottnar i trähus hafva sin orsak antingen i otäta fogningar mellan timmerstockarne eller ock deri, att golfbjelkarnes ändar sticka ut genom väggarne. I dessa fall är nödigt att med pappbanor bekläda väggarnes utsidor till så stor del som på

insidan motsvaras af trossbotten och de på ömse sidor om densamma befintliga fogar mellan timmerstockarne.

Vid invändig förhydning kan förfaras på alldeles samma sätt, utom hvad beträffar pappens falsning, som här icke är behöflig, emedan befarad otäthet i skarvarne (till följd af sprickor i timret, i hvilka spikarne ej tagit väl fast) afhjelpes med att klistra pappersremsor öfver dessa skarvar. Men ehuru detta förhydningssätt är det enklaste och kan utföras af hvem som helst, är det, enligt vunnen erfarenhet, både för utseende och varaktighet ännu bättre att

spänna pappbanorna på väggarne, på samma sätt som dessa annars spännas med papper, för att sedan derpå klistra tapeterna. Sedan nemligen pappbanorna blifvit afskurna till lika höjd med rummet, fuktas de först lindrigt och jemnt med sådant klistervatten, som begagnas vid anfuktning af vanligt spännpapper. *De böra blott kännas lindrigt däfna, och denna grad af fuktighet bör äfven hafva inträngt i pappens inre, så att pappen är böjlig.* För att fuktigheten skall jemt draga sig in i pappen, läggas de fuktade banorna ofvanpå hvarandra under 8 à 10 timmar. Derefter fastnubbas pappbanorna med sina ändar på väggen tätt invid taket och golvet, med långsidorna 2 tum öfver hvarandra, bildande skarvar, som med starkt klistor förenas och under torkningen sammanhållas med häftspikar, hvilka borttagas sedan förhydningen torkat. Vill man förvissa sig om att skarvarne icke bli synliga utanpå tapeten, så böra de icke allenast vara sammanspetsade, utan äfven öfverspännas med en spännpappersremsa. Förhydningspappen måste äfven här gå framom fönster- och dörrkarmarnes dagkanter samt renskåras först sedan fodren påspikats. Då pappen måste långsamt torka, så akte man densamma under tiden för starkt luftdrag genom dörrar och fönster. När den torkat blir den spänd och slät. Först då klistras tapeten derpå. Till sådan förhydning är den med halm blandade pappen den enda lämpliga.

Fördelarne af detta förhydningssätt äro att den spända pappen, medan den uthåller drag, tillika ger styrka och varaktighet åt tapeten, samt att samma väggbeklädnad lätt kan omspännas, i fall väggarnes sjunkning framdeles skulle det erfordra.

Erfarenheten har visat att detta sätt att anbringa pappförhydning i längden blir billigare än vanlig spänning med papper, emedan omtapetsering icke behöfver ske så snart, som i fall spännpapper begagnats till underlag för tapeten.

Väggar mellan eldrum erfordra icke förhydning.

2. Golförhydning (under mattan). Dervid böra pappbanornas kanter sammanspetsas, så att inga höga valkar uppstå, som nöta mattorna. Sedan pappen blifvit inpassad på golvet, öfverstänkes den med vatten, men blott så mycket, att den blir däfven, då alla bucklor utjemnas och den lägger sig tätt efter golvet. Om äfven efter mattornas påläggning dylika bucklor förmärkas, så försvinna de om mattan fuktas på det buckliga stället och får sakta torka.

Vanlig förhydningspapp, såsom mera tät och mindre emottaglig för dammet, är ovilkorligen bättre än grå lumpapp till denna slags förhydning.

3. Förhydning af trossbottnar sker närmast under golfplankorna; pappen spikas helst längs efter golfsparrarne och ofvanpå desamma samt uppvikes på alla sidor i vinkel mot väggarne, så att den kan fasthållas mot dem medelst golflisterna. Vid golfvets påläggning måste förhydningen aktas så att ej hål stötas i densamma.

Lyckade försök ha gjorts att med Förhydningspapp i långa banor spänna tak i boningsrum omedelbart nedanför mellanskäret till trossbotten, så att mellantak af bräder besparats.

Ehuru invändig förhydning fås till ett så billigt pris, att den snart betalar sig endast genom det bränsle, som besparas medelst rummets större förmåga att kvarhålla värmen, så torde likväl mången ohemedlad (t. ex. arbetaren, som ofta har att bekläda tre hela väggar af sin lilla bostad) anse utgiften allt för betydlig att göra på en gång. I detta fall kan förhydningen inskränkas till rummets hörn och omgifningarne kring fönster och dörrar, från hvilka vanligen det mesta draget kommer. Sådan förhydning fästes medelst spikning och kan bli mycket verksam om trossbotten är lagd med omsorg och väggarne icke äro allt för vårdslöst upptimrade.

Med lösa pappbanor, hvilka under den varmare årstiden nedtagas och förvaras till begagnande under många följande vintrar, afstänger man drag och kyla från vissa delar af väggen, såsom på fönsterväggarnes panel, samt bakom soffor och sängar, och dylikt. I sjukrum kan en från taket nedhängande pappbana bilda ett skydd mot draget från dörren eller mot dagsljuset.

Kostnaden för fullständig förhydning af ett medelstort rum är omkring 12—15 Rdr. En arbetarebostad kan, med delvis förhydning, göras fullkomligt dragfri för halfva denna kostnad. Från flere personer, som begagnat papp till väggförhydning, har Munksjö Pappersbruk emottagit skrifvelser, som alla öfverensstämma i den uppgiften, att kostnaden för väggförhydning snart återbetalar sig genom besparadt bränsle. En brefskrivare, som uppger, att kostnaden för förhydning af ett hus med 12 rum af 10½ fots medelhöjd uppgått till 10 Rdr 40 öre för hvarje rum, tillägger: "Till hvilket ringa pris har jag då icke köpt den oskattbara fördelen af att jemte de mina få slippa frysa under ena hälften af året och använda den andra till att bota de krämpor, som blåst in på oss genom otäta väggar."

Nödvändigheten af väggförhydning inses numera så allmänt i de orter, der redan några års erfarenhet hunnit bevisa pappens förträffliga egenskaper, att t. ex. i Jönköping intet boningshus nybygges eller repareras, utan att Munksjö papp användes till väggförhydning. Husegare tveka så mycket mindre att ikläda sig denna kostnad, som hyresgäster villigt betala en högre hyra för lägenheter som blifvit sålunda ombonade.

4. Förhydningspapp användes dessutom till flere ändamål, såsom

att döfva ljudet mellan tvenne väningar eller från machineriers rörelse-
utvexlingar (kugghjulen omgifvas med skåp af bräder, hvilkas in-
sidor fodras med förhrydningspapp). Till omklädnad på ångpannor och
ångrör, för att bibehålla värmet i dessa, är denna papp lika verksam,
men långt varaktigare än den vanligen begagnade härfilten. För des-
sa ändamål är den grå lumpappen bättre än den, hvars massa är
blandad med halm.

En af Munksjö Pappersbruk i Jönköping utgifven särskilt brochyr om sättet att an-
vända förhrydningspapp i långa banor, mot drag och fukt, expedieras från nämnda Bruk
eller från Hr L. J. Mertas kontor i Stockholm, på requisition, åtföljd af 2 frimärken å
12 öre. En kortare beskrifning är inlagd i hvarje rulle af ofvannämnda pappsorter.

B. Asfaltpapp.

Rekommenderas till användning endast i det fall, att föreskrifterna
om takläggningen noggrant iakttagas. De kunna sammanfattas i följande:

1. Takresningen högst en fjerdedel af husets bredd.
2. Takstolarne ställda på högst 3 fot 2 tum afstånd och väl konstruerade, så att de icke sätta sig. (De kunna dock vara vida klenare än takstolar, som uppbära tyngre taktäckningsämne).
3. En slät botten af plöjda bräder.
4. Pappens försigtiga behandling under täckningen.
5. Takets underhåll med tjärstrykning och sandning.

Följas dessa föreskrifter, så uppkommer ett fullkomligen vattentätt tak, som varar i mansåldrar.

Munksjö Bruk erbjuder sig tillhandagå med vidare upplysningar än dem, som meddelas här nedan.

Asfaltpappens stora format, som låter den sträckas uteder det längsta tak i ett helt stycke (af 1000 kvadratfots täckyta eller mer, om så skulle påfordras), medgifver

Ett förbättradt täckningssätt, som skiljer sig från det gamla, (hvilket skedde med ark af blott 1 kvadratalns täckyta) derutinnan att tjärpappen får sammanhänga i hela stycken från takåsen till takfoten och icke spikas i takbräderna, utan fästes med långsidorna på trekantiga lister, som, löpande i samma riktning, spikas vid takbräderna på ett afstånd från

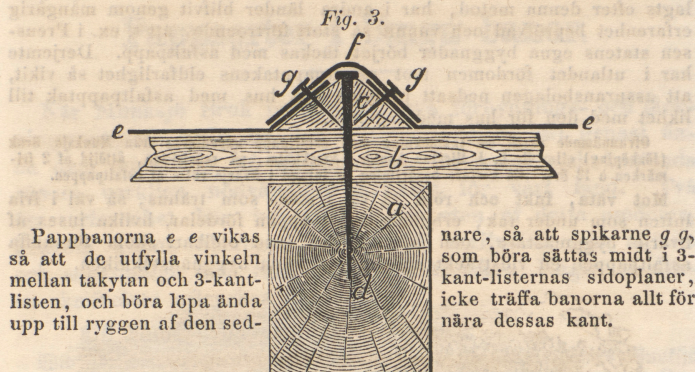
Fig. 1.

hvarandra af högst 3 fot 2 verktum. Dessa lister få i tvärgenomskärning den form, vidstående Fig. 1 visar, hvars plan *ab* (af 3 tum bredd) hvilat på takbräderna. Listens höjd mellan *ab* och *cd* $1\frac{1}{2}$ tum. Ytterst på gafflarne spikas lister af tvärgenomskärning enligt

Fig. 2. Fig. 2, hvars plan *f g* ligger på takbräderna, med sidan *e f* utåtvänd och med spetsen *g* inåt taket. De på listernas ryggar mötande pappbanorna öfvertäckas med i listerna fastspikade remsor af 4 tum's bredd, såsom synes på nedantående Fig. 3, der *e e* föreställer pappbanorna, *f* täckremsan och *g g* spikarne. *c* är 3-kant-listen, som af spiken *d* är fästad i takstolen *a* genom brädbotten *b*. Täckremsornas undersidor strykas med ett pappkitt, beredd af starkt inkokt stenkols tjära.

Pappbanorna *e e* vikas så att de utfylla vinkeln mellan takytan och 3-kant-listen, och böra löpa ända upp till ryggen af den sed-

nare, så att spikarne *g g*, som böra sättas midt i 3-kant-listernas sidoplaner, icke träffa banorna allt för nära dessas kant.

När en pappbana skarfvas, så bör den spikrad, som fäster skarven, komma längs efter midten af en takbräda.

Listerna mötas stumt på takåsen, der de öfvertäckas med den öfverböjda pappbanan, hvars dervid uppkomna veck fästas med var- samt inslagna spikar.

Vid första torra väder efter täckningen och sedan pappen är fullkomligt torr, strykes taket med het kalktjära (100 skålp. stenkols- eller trä-tjära, 20 skålp. släckt fin kalk, 5 skålp. harts) och beströs med strid och torr sand innan tjäran stelnar. Denna behandling, som hvarken är svår eller dyr, förnyas när man finner att sanden vill lossna och affalla; att detta iakttages är högst viktigt för takets varaktighet och ogenomtränglighet för väta, emedan sand- och tjärlagret, sålunda underhållet, innan kort hårdnar till likhet med sten.

Taktäckarne måste ha oljade sockor på fötterna för att icke skada pappen.

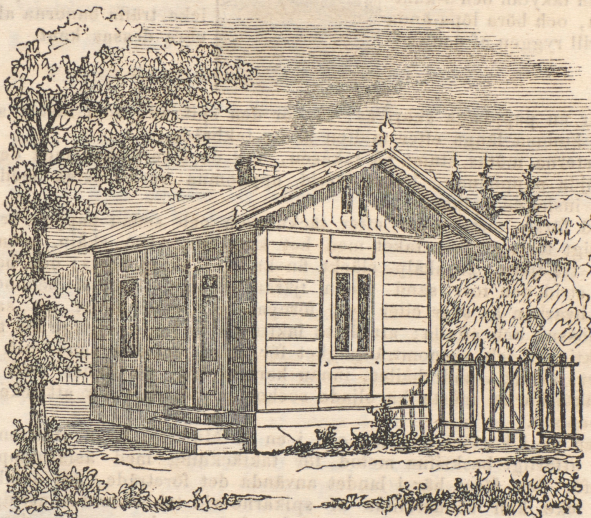
Den nu i korthet antydda och i en af Munksjö Bruk utgifven brochyr utförligt beskrifna metod för taktäckning med asfaltpapp, har framför den förut här i landet använda det företräde, att asfaltpappen icke kan sönderslitas af spikarne vid takbrädernas utvidgning (af fukt) eller sammandragning (af torka), emedan pappen i dem icke

har sitt fäste. Regn- och snövattnet möter ej heller under afloppet utför taket några spikhufvuden eller sömmar och kan således icke tränga sig in till brädbotten. Derigenom blir ett sådant tak fullkomligt så droppfritt, som det många gånger dyrare plåt- eller skiffertaket. Täckningsarbetet blir, efter det nya sättet, vida lättare, åtgången af spik är betydligt mindre, reparationer kunna ske utan minsta svårighet och taket får ett utseende, som i prydlighet icke uppnås af något annat taktäckningsämne, icke ens den engelska skiffern.

Ändamålsenligheten och varaktigheten af asfaltpapptak, som anlagts efter denna metod, har i andra länder blifvit genom mångårig erfarenhet bepröfvad och vunnit så stort förtroende, att t. ex. i Preussen statens egna byggnader börjat täckas med asfaltpapp. Derjemte har i utlandet fördomen mot asfaltpapptakens eldfarlighet så vikit, att assurancesbolagen nedsatt premien för hus med asfaltpapptak till likhet med den för hus med tegeltak.

Öfvannämnde skrift om taktäckning med asfaltpapp expedieras från Munksjö Bruk (Jönköping) eller Hr L. J. Hiertas kontor i Stockholm, på requisition, åtföljd af 2 frimärken à 12 öre. En kortare beskrifning är inlagd i hvarje rulle af asfaltpappen.

Mot väta, fukt och röta så väl i sten- som trähus, så väl i fria luften som under tak, erbjuder asfaltpappen fördelar, hvilka inses af hvarje byggmästare, och äfven i vårt land ofelbart skola förskaffa asfaltpappen en vidsträckt användning inom byggnadstekniken.

Portstuga vid Jönköpings Tändsticksfabrik täckt med Munksjö Bruks Asfaltpapp.

Intyg om nyttan
af
Munksjö Pappers-Bruks
Pappsorter i långa banor.

När Munksjö Bruk införde sitt nya förhynings- och täckningsmaterial, hade det den tillfredsställelsen att genast finna dem omfattade af allmänhetens förtroende och bedömda såsom verkliga nödvändighetsartiklar för vårt land. Två års erfarenhet har bekräftat riktigheten af detta omdöme, hvarom kunna åberopas en mängd skrivelser från aktade och sakkunnige män från alla delar af riket. Några af dessa skrivelser aftryckas här nedan.

Till Munksjö Pappersbruk. Jönköping.

Med förlidna winters början lät jag här på Ulfstorp med Munksjö Bruks Papp i långa banor förhyda min rättares bostad, som under föregående wintern hållit sig så kall, att watten frös i ämbaret, och folket, som bodde der, war af köld i högsta grad hemfökt. Som förhydningen stredde medan kölden ännu war sträng, kunde genast visa sig af hwilken ofantlig fördel förhydning är för en bostad; den blef i hast fullkomligt dragfri och mer värmebehållande efter **en** eldning än förut efter **tre** wedbräsor och således i samma proportion bränslebesparande, så att den minskade bränsleåtgången kan antagas hafwa fullt ut ersatt kostnaden för förhydningen. Den talrika familjens trefnad och helsa har under wintern varit den allrbästa.

Detta har jag ansett mig pligtig nämna för att genom mitt exempel uppmåna andra, som dragas med kalla rum, att tillägna sig ett så werksamt medel mot köld och otrefnad i boningsrum, som förhydningspappen är. Nödwändig i hwarje dragfull bostad, blir den i synnerhet i arbetarens af hög wigt; ty för honom bewarar förhydningspappen just det, hwaras han och hans familj skall lefwa, nemligen helsen och arbetskraften.

Ulfstorp den 1 April 1863.

Gustaf Hjertström,
Häradshöfding.

Till Munksjö Pappersbruks Kontor.

Uppfordrad att afgifwa mitt utlåtande öfwer Munksjö Pappersbruks Förhydnings- och taktäkningspapp i långa banor, af hwilka fabrikater jag begagnat mig för de nybyggnader och reparationer mig uppdragits under de senaste 2 åren, får jag förklara, att

Äsfaltpapp såsom taktäkningsämne wisat sig både luft- och wattetät samt att alla de tak, jag dermed låtit täcka, utan ringaste skada motstått de orkaner, som rasade här under förliden höst. Detta war till och med förhållandet med taket på ett öppet skjul, som, ehuru fullständigt pappbelagdt, dock icke war mer än till hälften försedt med betäckningskappor, när orkanen den 22 sistlidne December utbröt. Detta synes wara det mest tillfyllestgörande prof på Äsfaltpappens styrka. Jag har wid alla taktäkningsarbeten tillämpat Munksjö Bruks taktäkningsmetod (på lister), hwilken jag måste gifwa företräde framför hwarje annat sätt, då pappen efter nämnde metod icke skadas af bottenbrädernas kastning och taket derigenom får ett särdeles wacker utseende. Pappen låter ypperligt behandla sig på takets alla vinklar och brätt.

Widare anser jag sådan papp wara ett godt skyddsmedel mot fuktighet och röta, hwarföre jag använt densamma på de delar af byggnader som derför varit utsatta.

Swad slutligen beträffar **Förhydningspapp i långa banor**, så har jag funnit den wara det både billigaste och werksamaste medel jag känner att göra boningsrum warma och dragfria. Jag har under detta år använt stora partier af detta fabrikat (i förra Ässemblébolagets hus härstädes har jag dermed spånt wäggar med en sammanräknad yta af 20,000 quadratfot) och kommer att anbefalla användningen deraf hos alla, som hädanefter behaga lemna mig förtroende af nybyggnader eller reparationer.

Jönköping den 5 Januari 1864.

W. Witting,
Stadsbyggmästare.

Till Munksjö Bruk.

Sistlidne sommar försåg jag mitt hus här på Förstaden med tjärpapp i långa banor, hwilken anbragtes mellan bräfsodringen och wäggen. Detta skedde för att bättre qwarhålla wärmen i de under vinterförliden mycket kalla rummen. Och jag har wunnit min affigt till min egen och mina hyresgästers stora belåtenhet.

Jönköping den 13 Januari 1864.

Anders Pettersson.

Till Munksjö Pappersbruk.

Då jag härmed går att beswara Bruket förfrågan om werkan af den förhydning, som jag under sommaren 1862 verkställde i mitt hus här i staden medelst Munksjö Bruks Papp i långa banor, så kan jag icke annat

er Munksjö Pappersbruks
r, af hvilka fabrikater jag
ner mig uppdragits under

g både luft- och wäntentät
ringaste skada motstånd de
tta war till och med för-
u fullständigt pappbelagd,
täckningsstappor, när orka-
hnes wara det mest till-
Jag har wid alla takfäst-
smetob (på lister), hwilken
at fäst, då pappen efter
stning och taket derigenom
hypperligt behandla sig på

Hybbsmedel mot fuktighet
e delar af byggnader som

i långa banor, så har
ammaste medel jag känner
g har under detta år an-
slemblebolagets hus här-
manräknad nra af 20,000
ingen deraf hos alla, som
agnader eller reparationer.

W. Witting,
Stadsbyggmästare.

Förstaden med tjärpapp i
ngen och wäggen. Detta
under vinterkolden mycket
ill min egen och mina hy-

ders Pettersson.

Frågan om werkan af den
erksfäst i mitt hus här i
nor, så kan jag icke annat

än förklara mig på det högsta belåten med den effekt förhydnigen gjort.
Den är så fullkomlig, att min wåning, som dock är belågen i hörnet af en
gata mot Wettern, håller värmen qwar så länge, att rummen under fäst-
lidne winter icke behöfde eldas dagligen, oaktadt jag genom ett swårt och
långwarigt kroniskt lidande war högst känslig för köld och drag; samt att
äfwen under den nu råbände stränga kölden förhydnigen hållit profwet
på ett så tillfredsställande sätt, att jag kan anse de dragfria rummen wara
en orsak till mitt och min familjs wälbefinnande under närwarande tid af
allmän sjuklighet här i staden.

Jag har därför skäl rekommendera detta förhydningsämne hos alla, för
hwilka helsa och huslig trefnad äro dyrbara.

Pappen bör **spännas** på wäggarne, i synnerhet i gamla hus, hwilkas
wäggar upphört att sätta sig. I anseende till den waraktighet tapeterna
måste erhålla af den fasta pappen, har jag med sådan äfwen beklädt mel-
lamwäggarne.

Jönköping den 10 Januari 1864.

A. Carlsson,
Fabrikör.

Till Munksjö Bruks Kontor.

Jag har bekommit Bruket skrifwelse af den 28 förra månaden, med för-
frågan om huru jag funnit det tak jag fästlidne war täckt med Asfalt-
papp i långa banor, med mina egna wid Bruket inlärdas arbetare; och är
det mig ett nöje att till swar deraf meddela, att taket är fullkomligt tätt
och att oaktadt de swåra stormarne det ligger slätt och orubbadt, och detta
ger mig anledning att antaga det täckningen äfwen är waraktig, och då
taket genom des brytningar ej funnat med andra ämnen täckas utan tills-
hjelp af större plåtbeflag, får jag äfwen nämna, att jag anser ifrågawarans-
de tak äfwen mycket billiga, enär kostnaderna för plåtbeflaget blifwa öf-
werslöbiga; och då härtill kommer, att underlaget för pappen kan göras
af billigt wärke, torde det ej wara för mycket sagdt, att dessa tak bli bil-
ligare än tegeltak, äfwen på de orter, der god tillgång finnes på dugligt
tegel, hwilket här ej är förhållandet.

Jag har anwändt förhydningspapp i fem rum, och har jag funnit mig
färdeles wäl deraf; ty oaktadt ej någon yttre beklädnad är på huset an-
bringad, hafwa rummen warit så warma, att högst sällan det warit nödigt
ellda tvenne gånger om dagen, och något drag kan ej upptäckas. Jag har
således fullt skäl att wara belåten med ofwannämnda papp; hwilket allt
jag har nöjet meddela till swar å eder skrifwelse.

Bratteborg den 1 Februari 1864.

J. B. v. Sells.

Munksjö Bruks Kontor i Jönköping.

Det är med mycket nöje, som jag får meddela, att den förhydnig, som
fäst i boningshuset härstädes, fullkomligt uppfyllt ändamålet. Före för-

hydningen woro wäggarne högst otåta: den flitigaste eldning wille så litet förflå att i wattenkoraffinen på bordet midt inne i salen en isförpa bildades när kölden ute war 10 grader. **Efter** förhydningen har **en** brasa om dagen warit tillräcklig att meddela rummen en behaglig wärme.

Den werkan jag sålunda erfor af boningshusets förhydning föranledde mig att åfwen använda Er papp till beklädnad af wäggarne i ett hönshus, som derigenom blifwit alldeles dragfritt. Uppsättning af kakelugn har blifwit öfwerflödig, emedan hönsen, till ett antal af mer än 100 stycken, alla hållit sig friska och frya. Åfwen när den yttre kölden nedgått till 16 à 20 grader, har, medelst förhydningen, luften i hönshuset kunnat hållas så tempererad, att hönsen tidigare än wanligt börjat warpa.

Sådan papp kommer att användas på wäggarne i den här wid Skogs-skolan tillämnade anstalten för klängning af skogsfrön. Den skall täckas med Bruktets Åsfaltpapp i långa banor.

Kåslått den 15 Februari 1864.

H. Gadamer,

Jägmästare,

Föreståndare för Jönköpings läns Skogsskola.

Munksjö Bruk. Jönköping.

Wid begagnandet af Munksjö Bruks förhydningspapp i långa banor har jag haft den fågnesamma erfarenhet att, ehuru använda på annat än wanligt sätt, nemligen till yttre beklädnad af 2:ne på en öppen wind fristående rum, hwilka bilda en frontespice och således ej kunna beklädas på mer än 3 fador, hafwa dessa rum, hwilka förut woro långt ifrån warma och dragfria, under denna, wist ej kalla, men så mycket stormigare winter, genom förhydningspappen wisat sig wara i allo motsvarande ändamålet nemligen att skydda mot drag och fuktighet, så att jag för min del ej kan underlåta att på det högsta rekommendera Munksjö förhydningspapp i långa banor som ett särdeles godt skydd mot drag och blåst samt åfwen just derigenom wedbeparande.

Hernösand och Bondsjö den 18 Februari 1864.

Carl Dellwik,

Kongl. Lif-Medikus.

Till Munksjö Bruks Kontor. Jönköping.

Åf Bruktets tillverkningar har jag hittills endast använt förhydningspapp, som jag funnit på ett utmärkt sätt motswara mitt dermed affsedda ändamål, att göra bostäder för arbetare warma och dragfria.

Carlstoga Walåsen den 19 Februari 1864.

H. J. v. Høfflen.

gafte eldning wille så litet i salen en isfkorpa bildadningen har en brasa om haglig värme.

förhydnings föranledde mig ägarne i ett höns hus, som af kofelugn har blifwit än 100 staden, alla hål- den nedgått till 16 å 20 afset rummat hållas så tem- arpa.

ne i den här wid Skogs- strö. Den skall täckas

G. Gadamer,
Jägmästare,
Öfverlänns Skogsskola.

spapp i långa banor har påända på annat än wanligt pppen wind fristående rum, beklädas på mer än 3 st- från warma och dragfria, igare winter, genom för- ande ändamålet nemligen min del ej kan underlåta oningspapp i långa banor ant afwen just derigenom

Carl Dellwik,
Kongl. Lif-Mebitus.

g.
— — — — —
aft användt förhydnings- wara mitt dermed afsedda ch dragfria.

J. v. Hossen.

Till Munksjö Pappersbruk. Jönköping.

På begäran meddelas att wid den sommaren 1863 werkställda fullstän- diga reparation å **Wersjö Biskopsgård** Östrabo, belägen utom Wersjö stad på en höjd och således mycket utfatt för windarne, hafwa wäggarne inwändigt blifwit beklädda med Munksjö Pappersbrufs wälfända **Förhydningspapp**, som äfwen härstädes wisat sig fullt ändamålsenligt genom att göra rummen warma och dragfria.

Wersjö den 19 Februari 1864.

Lars Gust. Rydén,
Consistorii-Notarie.

Munksjö Pappersbrufs Kontor. Jönköping.

Anmodad meddela utlåtande öfwer beskaffenheten af det Förhydnings- och Tjårpapp i långa banor af Tit. tillverkning, hwilket härstädes blifwit användt, får jag med nöje upplysa, att Förhydningspappen, som begag- nats till infodring af tak och wäggar, så wäl i min bostad och åtskilliga hus för arbetare, som ock i rum af dubbla brädwäggar, inbyggda i spelen för Berguppsfordringen, har öfwer allt wisat sig särdeles lämplig att göra rummen warma och dragfria; samt att Tjårpappen, med hwilken en f. f. Konstregla täcktes förliden sommar, hitintills bibehållit sig fast, tät och oför- ändrad och alldeles icke rubbats ur sitt läge genom windens åverkan, ehuru Konfigången är ledd öfwer de högsta delarne af sjelfwa Persberget.

Bolaget har derföre full anledning till belåtenhet med användandet af Tit. Fabrikat; och i det jag meddelar detta, begagnar jag tillfället att på samma gång önska företaget all möjlig framgång; samt tecknar

Filipstad och Persbergs Grufwor den 22 Februari 1864.

Högaktningsfullt

Joh. L. Ahlgren,

Disponent för Persbergs Grufbolag.

Munksjö Pappersbruk.

Som Bruket har förfrågat sig hos mig, huru jag anser mitt under förlä- den wår upplagda papptak, så får jag med anledning deraf härmed under- rätta, att det samma är fullkomligt tätt, så att jag med all trygghet deri kan inrymma mitt betydliga winterlager af Tapeter, och har det ej heller i ringaste mån lidit af de swåra höststormarne, hwilka deremot gjort be- tydlig skada på mina tegeltak.

Jönköping den 24 Februari 1864.

L. W. Norling.

Till Munksjö Pappersbruk. Jönköping.

Då jag under sistförflutna sommaren requirerade Åsfalltpapp af Munksjö Pappersbruks tillverkning, förespåkades mig af flere personer, att denna papp ej skulle passa för vårt hårda klimat, alldenstund den, derigenom att den befunde sig i långa banor, skulle wid köld så krympa eller draga sig tillsammans, att wid hvarje spik en öppning skulle uppkomma. Jag pålade emellertid denna papp på 2:ne taf och iakttog, så väl wid påläggningen som wid påstrykningen af kalkfärg och sand, den metod, som wid Munksjö begagnas, och har nu kommit till det resultat, att denna papp, rätt pålagd och behandlad, utgör ett förträffligt taktäckningsämne; ty 2:ne wektor efter bestrykningen woro taken mer att likna wid stentak, och, oaktadt denna vinter herrskat en köld af ända till 18 grader, har ingen den minsta skada funnat upptäckas, hwadan jag tror, att den af många befarade sammandragningen ej är så stor, att den bör inverka på pappens ändamålsenlighet.

Min erfarenhet är, att Föthydningspapp är ett utmärkt godt medel att få bostäder warma och dragfria och bör till följe af sitt billiga pris, genom besparing af bränsle, snart nog ersättas.

Carlstad & Deijefors den 26 Februari 1864.

Högaktningssfullt
D. L. Geijer.

Munksjö Kontor. Jönköping.

Wid anläggningen af ett nytt torp å Åsens skog sistlidne sommar användes för tätning af boningshusets wäggar Munksjö papp i långa stycken eller banor, och har jag öfwerthgat mig om den stora nytta, pappen gjort med att inneslänga värmen och uthålla draget. Ehuru min egen dom är så särdeles skogrik, att en annan egare kanske icke skulle räkna på wedåtgången för bostädernas uppvärmning, så ämnar jag begagna Munksjö Bruks papp för alla boningshus, som jag nybygger eller reparerar, sedan jag nu sett huru varm och treflig äfwen den minsta koja kan bli medelst wäggförhydnigen.

Åsen wid Jönköping den 1 Mars 1864.

G. Johansson.

Munksjö Pappersbruk. Jönköping.

Fyra rum i stadens Sjukhus bekläddes år 1862 med Bruks långa papp, hwarigenom de blifwit dragfria och fordra mindre quantitet wed för att blifwa uppvärmda.

Jönköping den 2 Mars 1864.

J. P. Holmhom,
Läkarettens-Läkare.

Till Munksjö Pappersbruk. Jönköping.

På förfrågan, få undertecknade, som uti en nybyggd Arbetare-byggnad wid Mölnlycke använt Munksjö Bruks papp i långa banor, till förhyrning af väggar, inthga: det vi funnit detta mycket ändamålsenligt, emedan det uteslänger drag, och tillfölsje deraf håller rummen lättare warma under den kalla årstiden. Vi anse denna egenkap wara af stor wigt för arbetarnes hellsa och trefnad, på samma gång som den medförer stor besparing af bränsle.

Götheborg den 2 Mars 1864.

För Mölnlycke Manufaktur-Ättie-Bolag,
Carl Johan Dymling.

Till Munksjö Pappersbruk.

Uti ett, under sistlidne sommar här wid staden åt mig uppskörd boningshus af träb, till det yttre brädbeklädt, har jag, såsom inre väggbeklädnad uti elstwa boningsrum, låtit anbringa förhydningspapp af Munksjö Bruks tillverkning och, under nu tillämbagaende winter, funnit werkan deraf, till uteslängande af köld och drag, särdeles fördelaktig.

Uti dessa rum har eldning endast en gång dagligen behöft användas för att åstadkomma en jemn och god kammarwärme, och temperaturen har mellan hwarje eldning icke undergått någon märkbar förändring, utan behållit sig hufvudsakligen lika dygnet om, från den ena eldningen till den andra. Detta fördelaktiga förhållande anser jag mig förnämligast kunna tillskrifwa förhydningspappen, hwars anbringande sålunda medfört en icke obetydlig wedbesparing, som innan fort bör ersätta kostnaden för dess anbringande, men hwilken kostnad i allt fall, efter den erfarenhet jag wunnit, är wida mindre än för andra väggbeklädnadsämnen, såsom gipsning eller brädflädsel.

Det är mig sålunda ett nöje att söka bidra till en allmänare spridning af detta förhydningspapp och att, såsom swar på den hos mig nu gjorda förfrågan från Munksjö Bruk, kunna witsorda och instämma uti de fördelaktiga omdömen samma papp härifrutan tillwunnit sig, såsom ett särdeles werksamt medel att bereda warma och dragfria boningsrum.

Halmstad den 4 Mars 1864.

A. G. Heuman.

Till Munksjö Bruks Kontor.

I anledning af Tit. skrifwelse, får meddela upplysning att jag använt Munksjö tjärade förhydningspapp under brädbeklädnaden å ett större boningshus, och funnit detsamma dertill alldeles förträffligt såsom ökande väggarnes förmåga att motstå kölden och draget, hwarför jag äfwen ämnar fortfarande använda nämnda papp till enahanda ändamål wid blifwande brädledningar.

ig.
ade Asfaltpapp af Munksjö
flere personer, att denna
enstund den, derigenom att
få krympa eller draga sig
kulle uppkomma. Jag på-
ttog, så wäl wid pålägg-
sänd, den metod, som wid
t resultat, att denna papp,
täckningsämne; ty 2:ne
tna wid stentak, och, oaf-
18 grader, har ingen den
r, att den af många befa-
r inverka på pappens än-

ett utmärkt godt medel att
je af sitt billiga pris, ge-

Högaktningfullt
D. L. Geijer.

skog sistlidne sommar an-
Munksjö papp i långa sty-
m den stora nytta, pappen
draget. Ehuru min egen-
kanske icke skulle räkna på
ämnar jag begagna Munk-
nybygger eller reparerar,
den minsta koja kan bli

G. Johansson.

1862 med Brukets långa
mindre quantitet wed för

J. P. Holmbohm,
Lafarett-Lafare.

Jag ämnar i sommar lägga dylikt papp under golfplanterna i mina boningsrum, och lofwar mig deraf goda resultater.

Sköfde & Ljunghem den 8 Mars 1864.

R. J. v. Essen.

Till Munksjö Bruk. Jönköping.

Till svar å ärade af den 5 dennes får nämna, att de tak, som här under sistlidnen sommar och höst blifwit pålagda af Munksjö Pappersbruks papp i långa banor, wisat sig mycket tillfredsställande, och har jag all anledning tro, de allt framgent skola blifwa till nöjes, så framt den föreskrifna skötseln egnas dem.

Om ifrågawarande takpapp i långa banor påläggas enligt föreskrift och sedan skötes ordentligt, är detta otwifwelaktigt det billigaste och ändamålsenligaste täckningsämne, wi hittills haft.

Förhydningspapp har jag ännu ej warit i tillfälle att begagna; men en af mina grannar har dermed beklädt sitt boningshus, och prisar han det högeligen.

Nyköpings Bruk och Mek. Werkstad den 12 Mars 1864.

Högaktningsfullt
H. Steffanson.

Munksjö Bruk. Jönköping.

I besittning af ärade utaf den 1 dennes och uppfordrad att hittra mig öfwer Munksjö tillverkning af Tak- och Förhydningspapp får jag med nöje detsamma aflemna.

Med Takpappen äro endast twenne tak belagda, men jag tror mig dock kunna fullt erkänna ändamålsenligheten af detta material, både för dess duglighet och dess pris, jemförda med andra taktäknings-materialier, för att icke tala om den näthet och prydlighet, hwarmed dylika takläggningar låta utföra sig.

Förhydningspappen är ännu icke af mig försökt på annat sätt, än att den uti ett par rum blifwit begagnad såsom underlägg under golfmattorna; men på detta enkla sätt har den ändå gjort god effekt, hwarföre jag ej tvekar instämma i alla de wackra intyg, som detta fabrikat haft från flere håll. Wid blifwande nybyggnader eller reparationer under nu instundande sommar skall jag ej uraktlåta att använda förhydningspapp af Munksjö tillverkning.

Hedemora & Thurbo den 14 Mars 1864.

Högaktningsfullt
Arw. Arwidson.

Till Munksjö Bruk. Jönköping.

Till svar å skrifwelsen af den 1 dennes, får jag nämna att jag funnit Bruket's Förhydningspapp i långa banor wara ytterst förträffligt att göra

under golfplanforna i mina boningsrum.

R. J. v. Esfen.

nämna, att de tak, som här underlagda af Munkfjös Pappersbruks fabriksställande, och har jag all anse till nöjes, så framt den före-

or påläggas enligt föreskrift och enligt det billigaste och ändamåls-

i tillfälle att begagna; men en boningshus, och prisar han det

12 Mars 1864.

Högskriftningsfullt
G. Steffanfon.

s och uppfordrad att yttra mig om förhållningarna för jag med nöje

delagda, men jag tror mig dock af detta material, både för dess tillräcknings-materialier, för att utmed dylika takläggningar låta

g försökt på annat sätt, än att underlägga under golfmattor, gjort god effekt, hvarföre jag, som detta fabrikat haft från reparationer under nu instund använda förhållningarna af

Högskriftningsfullt
Arw. Arwidson.

, får jag nämna att jag funnit vara ytterst förträffligt att göra

boningsrum warma och dragfria, och hafwa många af mina grannar erfarit detsamma och förklarar sig på det högsta belåtna med pappens användning. Som jag anser denna papp vara ett oundgängligt material för boningshusen i ett kallt klimat, skall jag uppbjuda allt mitt bemödande att göra pappen känd i denna trakt af Norrland.

Sollefteå & Refele i Angermanland den 16 Mars 1864.

E. P. Pehrson.

Munkfjös Pappersbruk. Jönköping.

Att undertecknad redan till 22 boningsrum begagnat Munkfjös förhållningsspapp i långa banor och att jag allt framgent skall begagna densamma till alla sorters boningsrum, såsom warande det bästa, ändamålsenligaste och billigaste medel att slippa fukt, drag och kyla, samt att jag på det högsta rekommenderar denna papp hos en och hwar, som vill bo varmt och sundt, det får jag sanningsenligt och med särdeles nöje meddela.

Stora Ekby den 21 Mars 1864.

E. F. Gyllenhaal,
Baron och Kammarherre.

Munkfjös Pappersbruk. Jönköping.

Till efterkommande af Er yttrade önskan att få ett omdöme om Munkfjös Bruks tillverkningar, grundadt på min personliga erfarenhet, gör jag mig ett nöje att meddela följande:

Förleden sommar lade jag af Munkfjös s. f. Åsfaltspapp ett tak på spåntade bräder om cirka 900 qwadratfot. Som resningen här war särdeles låg, endast 1 på 8, och brotten många och swåra, hade ingen annan materiel än plåt eller papp dertill kunnat användas. Jag är fullt nöjd med walet: Taket har fullkomligt motstått så wäl de strida höstregnen som de owanligt starka höst- och vinterstormarne. Fördelarne af dessa tak äro efter min tanka hufvudsakligen den stora lättheten, så att till hus af 18 à 20 alnars bredd takstolar af 3-tum—5-tums plank äro alldeles tillräckliga; widare den låga resningen och de många och swåra brotten, som med detta material äro möjliga, äfwen som dess egenskap af ringa värmeledare, som så fördelaktigt kontrasterar mot skiffertaken; äfwen möjligheten att hastigt betäcka en stor yta är af stort värde. Jag lade förleden höst öfwer en byggnad, hvars öfra del ännu ej är fullt färdig, ett provisoriskt tak af Åsfaltspapp utan lister, endast med kanterna spikade 2 à 3 tum öfwanpå den underliggande banan och med en lätt strykning af stenkolsstäja öfwer fogarne. Detta tak har hittills varit droppfritt, och jag hoppas det under den korta tid det ännu har att qwarligga ej skall swika min förväntan.

För öfrigt har jag begagnat Åsfaltspapp att täta smärre utvändiga reffwor på äldre byggnader. Det är ej wackert men gör förträfflig nytta, lika god, skulle jag tro, som brädfodring. Till flyttbara stjul, såsom för betande får och kalfwar m. m., synes den mig vara särdeles passande.

Förhållningspappen kan jag med bästa samvete witsorda. Jag anwände förleden sommar sådan att spänna wäggarne i en wåning af 7 rum, som äro belägna i en byggnad, hwilken hittills icke varit beklädd på yttre sidan och följaktligen dragig. Följden har varit mycket tillfredsställande, i det knappast något enda af dessa rum under den strängaste köld, som varit i winter, — 12 à 13 grad., behöft mer än en daglig eldning för att wara beboeligt. Mot golsdrag är denna papp ännu mera suverän, och jag har hört den i mitt grannskap dertill föredragas den tjärade golspappen för sin luftfrihet, ehuru den senare bör wara waraktigare. Det har varit mig ett nöje att se huru mera intelligenta arbetare, sedan de lärt känna detta material, genast insett dess fördelar och skyndat att skaffa sig en rulle för att dermed ombona sina egna bostäder.

Motala, Skrufarp den 29 Februari 1864.

Carl Fredr. Bergstedt.

Munksjö Bruk. Jönköping.

Sjelf öfvertygad om förträffligheten af Bruket's Papp i långa banor såsom det bästa medel att göra wäggar täta i bostäder, och finnande samma mening utan undantag delad af alla som anwändt den samma för lika ändamål, ämnar jag med samma papp förhyda hela det boningshus jag håller på att uppföra och ber dertför att Bruket wille till den 1 nästkommande September hålla mig tillhanda 35,000 quadratfot sådan papp à 3 öre quadratfoten eller för 1050 Riksdaler Riksmünt.

Åsen wid Jönköping den 15 Juli 1864.

G. Johanson.